Brudefærden i Hardanger.

Ballet i to Akter

af

August Bournonville.

Musiken af H. Paulli.

Dekorationerne af Christensen og Lund.

Kostumerne tegnede af E. Lehmann.

Opført første Gang Fredagen den 4de Marts 1853.

Kjøbenhavn.

Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel.

Græbes Bogtrykkeri.

Forord.

Begejstret over alt det Skjønne og Gode, jeg i Norge har set og erfaret, blev det en Trang for mig at tolke mine Indtryk i den Digtart, der er bleven mig anvist, og som ved denne Lejlighed har to væsentlige Fortrin, nemlig: 1. at behandle et norsk Emne for første Gang; 2. at være fuldkommen uafhængig af Sprogforskjellighederne.

Idet jeg taknemmelig erkjender den Nytte og Vejledning, jeg har haft af Welhavens og Østgaards interessante National-Skildringer, maa jeg ligefuldt tilstaa, at ligesom Marstrands og Sonnes Transparent til Skandinavernes Julefest gav mig den første Ide til Bellmann, saaledes er det fornemmelig Tiedemanns ypperlige Genrebilleder, der have leveret mig Stoffet til nærværende Ballet; man vil derfor ikke undres over, at den har mere af Maleriet end af Dramaet. Maatte den ligesom sin ældre nordiske Broder have den Lykke, idet den fornøjer det danske Publikum, at vise vore gjæstfrie Naboer, at vi bestandig med Kjærlighed opfatte saavel deres Kunst som deres Folkeliv!

Personerne.

Arne, Gaardmand paa Vold.
Guri, hans Kone.
Ragnhild, deres Datter.
Halvor, } unge Bønder.
Ola, }
Kirsti, en Sæterpige.
Niels Klokker.
Bruden paa Gaarden Heja.
Brudgommen.
Brudens Forældre.
Brudgommens Forældre.

Norske Bønderfolk af begge Kjøn. Tyende og Børn.

Handlingen foregaar vexelvis paa Gaardene Vold og Heja samt ved Hardangerfjorden.

Første Akt.

En Bjælkestue paa Gaarden Vold. Igjennem den aabne Dør i Baggrunden ses et Fjeldlandskab. Til Højre og Venstre Døre til Husets andre Rum.

Guri sidder indslumret ved sin Spinderok, og hendes Datter Ragnhild holder en Bog, hvoraf hun har oplæst et Stykke, men hendes Tanker ere andetsteds henne; zitrende Toner lade sig høre. Det er Mundharpen; hun kjender Melodien og bemærker snart Halvor, der med sagte Skridt træder ind; de Elskende gaa med Varsomhed hinanden imøde, thi det gjælder om ikke at vække Moderen; de have saa meget at sige hinanden, men fattes Ord, og den bævende, men velbekjendte Tone maa være deres Tolk.

Anden Scene.

Arne kommer fra Skoven i fortrolig Samtale med Ola; han byder ham at træde indenfor, men de studse begge ved at se de Forelskede; Faderen hugger sin Øxe saa haardt i Dørkarmen, at Guri farer op af Søvne, og de Unge springe forfærdede hver til sin Side. Forældrene ytre deres Vrede over Halvors Paatrængenhed, medens Ola skødesløst kaster sig ned paa en Stol og tænder sin Pibe. Ragnhild søger med Graad og Bønner at formilde Fader og Moder. Halvor tager Mod til sig og anholder paa ærlig

Frierbis om Pigens Haand. Arne spørger ham om, hvad han vel har at byde hans Datter, og da han faar til Svar: „Et Par kraftfulde Arme og et Hjerte fuldt af Kjærlighed og Tillid", trækker han haanligt paa Skuldrene. Moderen er allerede halvt vunden for den brave Gut, men gamle Arne, der har andre Planer, slaar Næven i Bordet paa, at kun en holden Mand, der kan føre Ragnhild til Velstand og Lykke, skal have hende til Kone, og her staar desuden Ola, der allerede har modtaget hans Løfte.

Den formuende Bejler takker Faderen for hans gode Tanker, tager en Dram, der bydes ham til Velkomst, og gaar broutende hen mod Halvor for at vise ham sine Sølvknapper og Søljer, sit Pibebeslag og sin fyldte Tegnebog. Med Moderens Tilladelse rækker han en pragtfuld Salmebog som Fæstensgave til Ragnhild, der sidder nedslagen og bedrøvet i en Krog.

Arne viser Halvor Døren, og da den stakkels Ungersvend beder ham betænke det Ansvar, han for Gud og sin Samvittighed paadrager sig, bliver den Gamle hidsig, men Ola støder ham voldsomt tilside og lover selv at afgjøre Sagen med Halvor; denne, der ikke taaler noget af sin brutale Modstander, bereder sig til Modværge, og Fruentimmerne kaste sig mellem de Stridende, da just Gaardens Karle og Piger komme for at melde Fremmede.

Tredie Scene.

Det er Brudgommen fra Heja og Niels Klokker, der komme for at bede til Bryllup. Klokkeren skal føre Ordet, men han giver sig gode Stunder, nyder en Hjertestyrkning, spøger med Pigerne, ser sig med Velbehag om i Stuen, og bliver endelig Ola og Halvor vaer: de ere udvalgte til Brudesvende og kunne ikke undslaa sig for denne Ære; de modtage Stavene som Tegn paa deres Værdighed, og nu stiller Niels sig i en højtidelig Positur og oplæser en Formular, idet han gjør anstrængende Gebærder, der tvinge

Sveden frem paa hans Pande. De love Alle at komme, Navnene opskrives, der drikkes endnu et lille Glas, og Brudgommen byder Haanden til Tak. Han gaar tilligemed sin Bedemand og Brudesvendene.

Fjerde Scene.

Nu faar hele Gaarden travlt. Føringer eller Bryllupsgaver i Spisevarer tages ud af Staburet. Kisterne aabnes, Helligdagsklæderne komme for en Dag. De Gamle gaa ind at ordne deres Dragt, og Pigerne flokke sig omkring Ragnhild for at pynte hende til Festen; men hun deler ikke deres Glæde, thi den sølvbeslagne Salmebog har hun ikke faaet af den, hun elsker, men af Ola, der er hende forhadt. Pigerne søge at opmuntre hende ved at forestille hende, at hun maaske ved Bryluppet paa Heja træffer sammen med Halvor og faar sig en Dans med ham.

Femte Scene.

Arne og Guri komme i deres gammeldags Fest-Dragt, og Moderen glæder sig over at se Ragnhild i sin Pynt, men den unge Pige bønfalder sine Forældre om at maatte give Ola den prægtige Bog tilbage, da hun hverken kan elske eller vil ægte ham. Moderen søger at mægle, men den gamle Fader er ubøjelig, og da han frygter et Sammentræf med Halvor, beslutter han, at Ragnhild skal blive hjemme fra Gildet. Hun lægger sin Stads ned i Kisten igjen. Der gives Tegn til at drage afsted; Arne gaar foran, Moderen putter Salmebogen i sin Lomme, kysser Datteren til Afsked og følger efter de Andre. Ragnhild, stille og sørgmodig, bliver ene tilbage.

(Forvandling.)

Sjette Scene.

Fjeldegn ved Hardangerfjorden. Paa begge Sider Fyrre- og Birkeskov; til Højre et gammelt Klokketaarn og bagved dette en Opgang til Kirken, der ikke ses. Enkelte store Stene ligge ved Strandbredden.

Bønderfolk af forskjellig Alder flokkes her paa Stedet for at se Brudefærden, der ventes hid over Vandet; de møde Kirsti, den unge Sæterpige, og hilse hende med Venlighed, men hun gaar sky afvejen for dem, og da Pigerne række hende en Blomsterkost for dermed at hilse Brudefolkene, sønderriver hun den Blad for Blad, strør den for sine Fødder og viser med Bitterhed, at saaledes er hendes Ungdom og Lykke forspildt. Alle betragte hende med Vemod og Deltagelse.

Niels Klokker har meget travlt, ringer Folk sammen, indøver et Sangkor med Skolebørnene og exercerer Ungdommen til at modtage Brudeskaren.

Syvende Scene.

Tre smykkede Baade lægge til ved Landingsstedet. Halvor med Musikanterne og Skytterne kommer i den forreste, unge Bønderfolk af begge Kjøn opfylde den mellemste, og den sidste bærer Brudeparret, omgivet af de Ældre. Jubel toner dem imøde. Spillemændene stryge en Højtidsmarch, og Klokkeren stemmer i med Børnene. Bruden, med Guldkrone paa Hovedet, lykønskes af Kvinderne, og Mændene trykke trofast Brudgommens Haand. Toget gaar op ad Fjeldstien til Kirken med Halvor i Spidsen, medens Ola paa Embedsvegne sørger for Rorkarlene og Spillemændene og forfrisker sig selv temmelig overflødigt.

Ottende Scene.

Kirsti, der i Frastand har betragtet det hele Optog, nærmer sig frygtsomt for at tale med Ola; denne bliver ikke

glad ved at se hende; man opdager strax, at et ømmere Forhold engang har fundet Sted imellem dem, men den troløse Elskers Forlegenhed ytrer sig snarere ved Haan end ved Fortrydelse, og da Halvor just træder til, driver han sin Spot saa vidt, at han foreslaar ham og Kirsti at blive et Par. Deres Harme forøger hans Overgivenhed, han springer hen i Baaden, trækker en Dunk med Mjød op, skjænker i Bægeret og vil drikke paa deres Sundhed, men ved Baadens Slingren og sin egen halvberusede Tilstand faar Kroppen Overvægt, og han tumler baglængs i Vandet. Kirsti og Halvor staa som forstenede af Forfærdelse; men den kjække Ungersvend fatter sig snart, han vil med Baaden ro den Forulykkede tilhjælp; dog Ola ses ikke paa Overfladen, og Halvor maa gaa tilbunds efter ham. Kirsti iler til Taarnet for at ringe med Stormklokken.

Niende Scene.

Alle strømme til, forfærdede over det ulykkelige Varsel paa en Bryllupsdag, men Halvor har faaet sin Medbejler op af Dybet og bringer ham, ved Hjælp af nogle andre unge Karle, halvdød i Land. — Ola kommer lidt efter lidt igjen til sin Bevidsthed, han stirrer forvirret omkring til alle Sider og opdager sin Redningsmand; han gaar skamfuld og nedbøjet hen imod Halvor, rækker ham Haanden, ser bønligt hen til Arne og viser, at Halvor er hans rette Svigersøn og ene Ragnhild værdig. Alle trænge ind paa den Gamle, der endnu vil gjøre Indvendinger, men endelig overvunden af sin indre Følelse giver han efter og aabner sin Favn for den brave Ungersvend. Halvor, ude af sig selv af Glæde, omfavner hele Verden, velsigner sin forrige Medbejler og iler, ledsaget af Alles Lykønskninger, afsted at bringe det lykkelige Budskab til Ragnhild.

Tiende Scene.

Brudeskaren ordner sig til Hjemrejsen, men Ola bliver tilbage. Guri rækker ham den forsmaaede Fæstensgave; han aabner Salmebogen, trykker hendes Haand og tørrer en Taare af sit Øje.

Baadene glide henad Fjorden. Paa en Sten tæt ved Kirken sidder den dybtrystede og angrende Ola; en forsonlig Aand nærmer sig til ham, det er hans forstødte Kjæreste; han ser hende, tager hendes Haand, byder hende Salmebogen, og Alt er godt igjen.

Anden Akt.

Bjælkestuen paa Vold.

Ragnhild, der har grædt sig i Søvn, sidder paa en Skammel med Hovedet lænet til Kisten. Hun springer op, vaagnet af en Drøm, hun har set sin Elskede i Livsfare, en stor Ulykke synes at true dem begge — — dog, Himlen være lovet, det er jo kun en Drøm! Arbejdet skal adsprede de sørgelige Tanker, og hun tager sit Sytøj frem. Det er en tunget Linnedkrave, som hun har bestemt for Halvor, og hvorpaa hun sætter hans Navnetræk, men alt imellem falder hun hen i mørke Betragtninger, thi hendes Faders Villie er hendes Kjærlighed imod.

Da høres hurtige Skridt, Larmen nærmer sig, og Halvor styrter aandeløs ind ad Døren. Han har løbet uafbrudt for at bringe den glædelige Efterretning, men nu, da han staar for Ragnhild, svigte Kræfterne ham, og han synker udmattet om paa Skammelen. Den ængstelige Pige søger at berolige ham, rækker ham en Skaal Mælk, som han

drikker, idet hans Øjne ufravendte ere fæstede paa hende; endelig kan han med jublende Udbrud fortælle, at deres Sorg er endt, og at Forældrene have givet deres Samtykke til deres Forening. Ragnhild vil næppe tro, at det er muligt, og den Heftighed, hvormed Halvor ytrer sig, bringer hende paa den Tanke, at han med List vil føre hende bort fra Faderens Hus. Halvor føler sig krænket ved denne Mistanke, men Ragnhild, uagtet hun elsker ham saa højt som noget i Verden, vil dog ikke være sin Fader ulydig, og Arne har befalet hende at blive hjemme.

Anden Scene.

Ola og hans Forlovede komme just belejligt for at bekræfte Halvors Udsagn og forklare det Hele. Ragnhild, henrykt over sin bolde og trofaste Elsker, rækker ham Haanden og lover at følge med ham til Brylluppet, hvor Forældrene ere. Kirsti hjælper hende Højtidsstadsen paa, og under Dans og lystige Spring ile de to lykkelige Par afsted til Festen.

(Forvandling.)

Tredie Scene.

Storstuen paa Gaarden Heja, prydet som til Bryllup. Gjæsterne sidde ved lange, rigt opdækkede Borde; Brud og Brudgom med deres Forældre optage Højsædet. Skaaler udbringes og tømmes, og det er Niels Klokker, der i høj Stemning gjør Honneurs.

Maaltidet er endt, Violinerne lade sig høre, og Gulvet ryddes til Dans.

Brud og Brudgom danse først alene med hinanden, derpaa Klokkeren og Brudens Moder. De ældre Mænd og

Kvinder deltage i Dansen, og deres alvorlige Trin afvexle med Ungdommens Spring.

Tre unge Karle udføre en komisk Scene, der under Navn af Barbeerdansen giver Anledning til adskillige karakteristiske Smaatræk.

Fjerde Scene.

Festen oplives end ydermere ved Olas og Halvors, Kirstis og Ragnhilds Ankomst; hjertelig Glæde toner dem imøde, og Arne, der har formildet sit strenge Ansigt, omfavner og velsigner sine Børn. Trofaste Haandslag hilse Ola og Kirsti, ethvert Spor af Mismod er forsvundet, og Bægerne tømmes for Venskab og Kjærlighed.

Festens vigtigste Moment nærmer sig: Guldkronen skal tages af Brudens Hoved, og hun maa selv betegne den, der næste Gang skal bære denne Hædersprydelse. Det er Ragnhild. Hun befinder sig i de unge Pigers Klynge, der med lette Danse indvie Brudens Indtrædelse i Ægtestanden; medens Ragnhild gaar Kredsen rundt med Kronen over sit Hoved, sættes Konehuen paa den unge Hustru, og hun vandrer ved sin Mands Side gjennem Vennernes Række, der til en yndet Melodi tilvinke Ægteparret Hilsen og Lykke.

Men efter gammel Skik skal Brudgommen endnu gjennemgaa en Prøve, inden han sætter Fødderne under sit eget Bord: Han skal opsøge og fange sin Kone, der ved alle Gjæsternes Hjælp undflyr og skjuler sig; efter adskillig Modgang faar han hende endelig fat; hun overrækker ham med en skjælmsk Mine den røde Toplue, som Kjendetegn paa hans nye Værdighed, og trykker ham den, efter de andre Kvinders Raad, langt ned over Ørene.

Nu begynder Hallingdansen, hvori den unge Ægtemand gjør sine dristige Kast med den skinnende Hue paa

Hovedet; til Slutning sættes Huen paa en Sabel, og de flinkeste Gutter skulle. spænde den ned med Fødderne; de overbyde hverandre i voldsomme Spring, men det er Ola, som vinder Prisen.

Der klappes i Hænderne, og det er Halvor med Ragnhild, der fører Springdansen op; Alle, baade Unge og Gamle, deltage deri. Glæden har naaet sin Højde, og under jublende Grupper falder Tæppet.

